

Tiende Hoofdstuk.

Ontsnap.

De derde oorlogsdag voor West-Roozebeke brak aan. De gewonden konden niet allen verpleegd worden, 't dorp was te klein en auto's en wagens voerden gansche convooien naar Kortrijk, Rousselare, Thorhout.

En altijd maar nieuwe graven groote kuilen, waar men twintig, dertig en meer soldaten te samen begroef.

Kanonnen bleven donderen, schoten steeds nieuwen buit. Jan had goed geslapen en frisch ontwaakte hij in zijn kamer.

Nieuwe hoop was in zijn hart. Misschien zou hij vandaag wel verlost worden.

Maar de dag was juist gelijk gisteren. De gevangenen mochten de duffe kamer niet verlaten. Integendeel, men bracht er nog meer boerenjongens, die door de Duitschers niet vertrouwd werden.

Schildwachten stapten voor de deur op en neer. 's Middags werd er eten gebracht. En overigens kropen de uren even langzaam om als den vorigen dag.

's Avonds legde Jan zich weer op 't stroo. Maar nu zou hij niet slapen. Neen, hij wilde trachten te vluchten ... Hij moest moeder van haar onrust bevrijden.

't Was nacht De mannen sliepen; sommigen snorkten luid.

Jan kroop naar de binnendeur der kamer. Die was niet op slot. De achterdeur van 't huis was wel verzekerd, maar de knaap hoopte langs een gansch anderen weg te ontvluchten.

Stil sloop hij de trap op. In alle daken van Vlaamsche huizen zijn vensters, hier waren er dus ook, meende Jan terecht.

En ja, daar zag hij een flauwe glans. Op zijn teenen er heen Hij betastte 't raam Groot was het niet, maar 't zou hem wel doorlaten. Dan zat hij op 't achterste deel van 't dak.

Jan bedacht waarschijnlijk niet aan welk groot gevaar hij zich bloot stelde. Moest een schildwacht die gedaante boven 't huis zien, dan zou hij er natuurlijk op schieten ...

Maar Jan dacht alleen aan zijn moeder en bij haar wilde hij zijn. Stil nu 't raam geopend; het piepte, bleef toen op een haak staan Jan luisterde even Hij vernam niet 't minste geluid

Dan greep hij den rand van 't raam en hijschte zich op. Hij moest al zijn krachten inspannen. 't Hoofd was er al door nu de schouders De knaap werd te moe en moest zich laten zakken. Hijgend lag hij eenigen tijd op den vloer.

Had hij maar een stoel. Zou er misschien geen op zolder staan. Met de handen vooruit en zoo tastend, zocht de

jongen rond. Een stoel vond hij niet, maar wel een ledige kist. Die kon ook dienen. Jan droeg de kist onder 't venster en klom er op.

Nu zou 't beter lukken. Hoofd en schouders gingen zonder moeite door 't raam. Jan wrong zijn lijf, hij lag voorover op 't schuine dak, met 't hoofd naar beneden. Snel gleed hij vooruit. Zoo kwam hij in de goot.

Maar nu . . .

Aan een goot is gewoonlijk een pijp, die tot bij den grond daalt.

Jan vond die pijp en nu zou hij zich omlaag laten glijden. 't Was een gevaarlijk werkje, maar de jongen wilde bij zijn moeder zijn.

Hij klemde de pijp vast en stil liet hij zich zakken. 't Ging best en daar had Jan vasten grond onder de voeten. Hij stond nu in den tuin. Wat hoorde hij daar? Zijn hart bonsde. 't Waren stappen . . . zeker stappen van soldatenlaarzen. Jan liet zich vallen en lang bleef hij op den grond liggen.

Toen 't weer veilig was, kroop hij naar de haag, welke den tuin van de akkers scheidde. Hij werkte zich door de haag heen. Doornen staken hem, doch hij voelde er niet veel van . . . Naar Moeder . . . weg uit de gevangenschap!

Maar niemand mocht hem ook op den akker zien. Na zeven uur 's avonds werd ieder burger, die op straat vertoefde, opgepakt, om zijn verblijf buitenshuis te verklaren.

Jan liep gebukt over een pad, dat naar den akker leidde. Daar raakten zijn voeten een blikken voorwerp, een oude pan of ketel . . . zooals de dorpelingen nog al dikwijls achter hun huizen weggooiën.

't Maakte veel gerucht in de nachtelijke stilte . . . een ander geluid dan de kanonnen, die ginder bulderden, en zeker moesten de schildwachten het gehoord hebben.

Jan wierp zich in een gracht en verborg zich onder 't gras.

„Werda!” klonk het.

De knaap had zich niet te vroeg verborgen.

Twee soldaten kwamen 't pad op.

„Ik heb iets gehoord,” zei er een.

„Wat?” vroeg de ander.

„'k Weet het niet . . .”

„En ik zie niets . . . Kom, kom, 't zal verbeelding zijn.”

„Neen!”

„Onze geest is overspannen. We meenen altijd iets verdachts te zien en te hooren.”

De spreker geeuwde luid. Blijkbaar was hij vermoeid en slaperig.

„Als 't maar geen spion is,” hernam de eerste soldaat.

„Och, wat! . . . Ik zie niets . . .”

De ander liet zich overtuigen en de mannen keerden op hun stappen terug.

Jan had angstige oogenblikken doorgebracht. Nu herademde hij wat. Maar alle gevaar was nog niet geweken.

De jongen kroop een heel eind op handen en voeten door de gracht. Dan moest hij eens poolshoogte nemen. Waar bevond hij zich eigenlijk? Hij kon haast niet denken.

Jan stak zijn hoofd boven den rand. Ginds brandde het . . . altijd maar laaiende vlammen, een roode gloed . . . Daar lag het dorp . . . Hoor maar, weer stormden auto's over den weg. Dus stond ooms hoeve rechts.

Jan sloop weer verder. Hij bereikte een huis, en trachtte het te herkennen . . . Verder nog, maar lang doolde hij rond, eer hij eindelijk de eigen boerderij bemerkte.

Hij had niets verdachts meer gezien . . . Maar ook thans moest hij oppassen, en elk gerucht vermijden. Patrouille's konden op ronde zijn. Als hij er ontmoette, zou hij maar

zeggen, dat hij voor grootmoeder om den dokter moest.

Als een dief sloop de flinke knaap over 't erf. Nu was hij aan de deur hij hoorde daar binnen praten De stem van zijn lieve moeder.

Jan klopte

„Moeder,” zei hij zacht, „moeder”

Stappen naderden.

Jan klopte weer.

„Wie is daar?” vroeg tante Emma.

„Ik Jan”

„Jan!” juichte men binnen

De deur werd geopend en de jongen viel schreiend in de armen van zijn moeder.

Hij had zich goed gehouden, iets gedaan, wat de grooten niet waagden, gevaren getrotseerd maar nu snikte hij hartstochtelijk en klemde zich aan den hals van zijn moeder vast.

„Jan toch, mijn Jan!” stamelde vrouw Moerman. „Ik heb je terug O, wat was ik ongerust Maar nu ben je er weer!”

En thans moest de jongen alles vertellen. Hij deed het snikkend.

„'t Was onvoorzichtig,” zei moeder, „maar ja, je wilde oom zoeken ... O, nu is alles goed ... ik heb je terug.”

„Maar,” vroeg tante Emma, ze zullen nu ginder zijn ontsnapping wel bemerken. Wat dan?”

„O, ze kenden me niet,” zei Jan.

„Ja, maar Donkers kent je Neen, die zal je wel niet verklappen maar als ze hem scherp ondervragen?”

„Wat moeten we dan doen?” vroeg moeder. „Donkers zal wel zwijgen”

In ieder geval kon men nu den jongen toch niet elders brengen. Hij was in 't holste van den nacht en de knaap,

die al zijn krachten bij de vlucht verbruikt scheen te hebben, beefde van vermoeienis.

Moeder bracht hem naar bed. Voor grootmoeder had men Jan's verdwijning verborgen gehouden. De oude vrouw lag trouwens uren buiten kennis. Morgen zou men den dokter halen.

Er was meer rust bij vrouw Moerman gekomen ... Maar steeds bleef nog die angst om haar man.

En zoo was 't ook bij tante Emma. Van oom Emiel had ze nog niets vernomen.

Groote verbazing bij de gevangenen toen men 's morgens Jan miste. Waar mocht die gebleven zijn? Hadden de Duitschers hem in den nacht vrijgelaten?

„Neen,” beweerde een burger, die bij de deur lag. „Ik heb geen oog gesloten en hier is niemand buitengegaan. Maar me dunkt, ik heb die binnendeur hooren bewegen.”

„Zou de kapoen dan gevlucht zijn?” mompelde Donkers. „Dan is hij ons allen de baas geweest.”

De gevangenen hadden niet lang tijd om hierover te praten. Een officier en eenige soldaten traden binnen. De burgers kregen bevel buiten te gaan. Ruiters zouden hen naar Rousselare voeren, waar hun zaak verder onderzocht moest worden. Dat Jan Moerman ontsnapt was, werd door de militairen niet eens opgemerkt.

Donkers boog het hoofd. O, 't bloed ruischte Maar wat kon de man doen? Bij 't minste verzet zou hij neergeschoten worden. Hij dacht aan zijn gesneuvelden zoon, aan zijn zwervend gezin.

Arme vader! Maar hij moest gehoorzamen en stapte gedwee in de rij, om straks als gevangene zijn eigen stad binnen te trekken.

Dien zelfden morgen kwam oom Emiel thuis. Hij was bleek van vermoeienis.

Zijn vrouw begon van ontroering te schreien.

„Ja, ik ben hier terug,” zei de boer „’k Moet eenige uren slapen en dan trekken we weg, ver van huis. O, ik wil daarheen niet meer terug ’k Zou gek worden. Die oorlogsgruwel al die arme jongens ’t zijn onze vijanden maar ik noem ze arme jongens, met afgeschoten arm of been, opengerukt lichaam, verminkt, verbrijzeld, vol bloed ! Velen stierven onder ’t vervoer Neen, ik kan dat niet meer zien O God, wat is die oorlog wreed! Laat ik er maar over zwijgen!

„Eet wat,” zei tante Emma.

„Och, eten kregen we genoeg Neen, ik moet slapen... rust heb ik noodig.”

Zijn vrouw besloot maar tot straks te wachten, om hem te vertellen, dat grootmoeder zoo ziek was. De boer ging naar bed. Weldra hoorde men hem luid snorken.

Ook Jan sliep nog. De jongen was ’s nachts nog al onrustig geweest, maar nu lag hij stil.

En daar buiten bulderden de kanonnen maar voort.

EEN VLAAMSCH GEZIN IN OORLOGSTIJD

DOOR A. HANS

ALKMAAR. GEBR. KLUITMAN